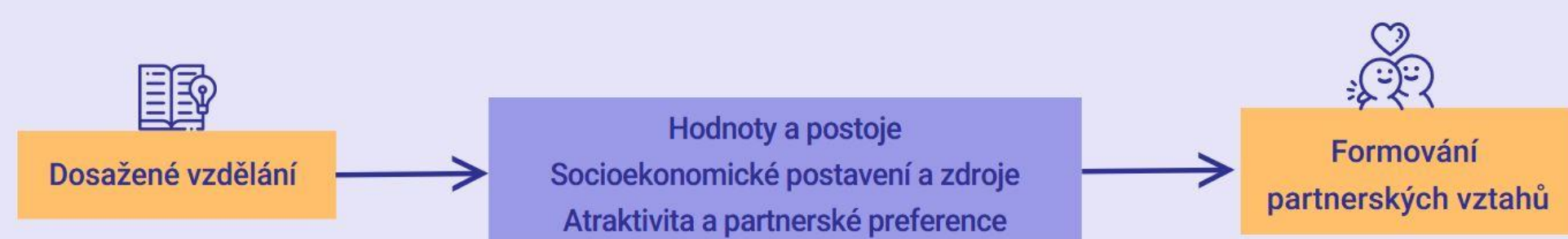

Vzdělání a postoje k manželství v Česku: Změny mezi lety 2005 a 2020-2022

Dominika Perdoch Sladká, Masarykova univerzita

Úvod

- **Vzdělanostní gradient v manželství:** V evr. zemích s tradičními genderovými rolami je u žen negativní (vyšší vzdělání → méně častěji v manželství), u mužů žádný; v genderově rovnějších zemích pozitivní gradient u mužů i žen (Kalmijn, 2013).
- **Deinstitucionalizace manželství u méně vzdělaných;** u lidí s VŠ je stále součástí partnerského života (Cherlin, 2020).
- **Vzdělanostní expanze, obrácená genderová mezera ve vzdělání** (např. Van Bavel et al., 2018) → ženy jsou nyní vzdělanější než muži → nová dynamika na partnerském a sňatkovém trhu?

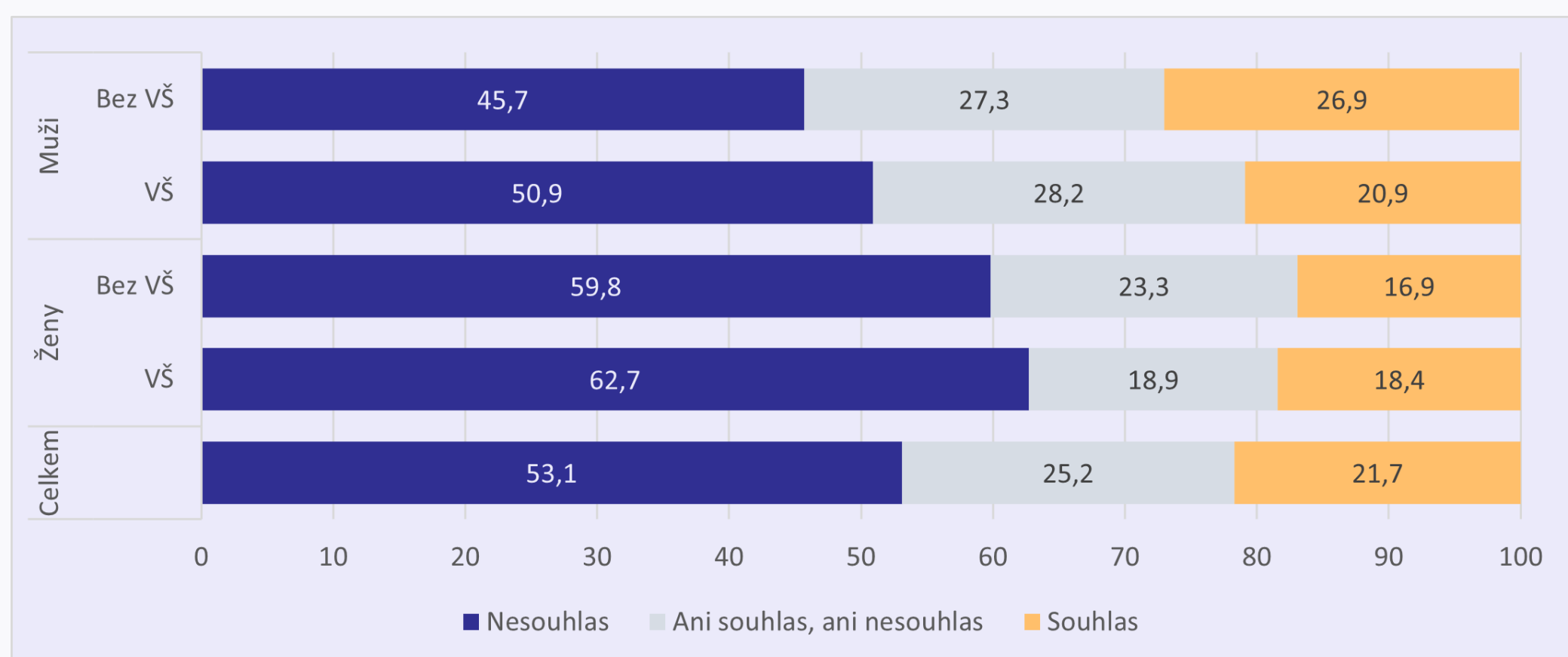
Data a metody

- **Generations and Gender Survey 1 (GGS1, 2005) a 2 (GGS2, 2020-2022), Česko.**
- **Popisná analýza postojů k manželství a manželských záměrů podle pohlaví a vzdělání** (dvě kategorie – bez VŠ a VŠ), data jsou vážená.
- **Vzorek:** U postojů lidé, kteří jsou single nebo v partnerském vztahu, ale ne v manželství; u manželských záměrů lidé, kteří již jsou v koresidenčním partnerství (konkrétní počty respondentů u jednotlivých grafů); věk 18-69 let.
- **Závisle proměnné:**
 - **Postoj k manželství** (souhlas s výrokem „manželství je zastaralá instituce“).
 - **Manželské záměry** (odpověď na otázku „Máte v úmyslu uzavřít v nejbližších 3 letech sňatek s Vaší/m partnerem/partnerkou?“).

Výsledky

2005

Postoj k manželství

Souhlas s výrokem „manželství je zastaralá instituce“ v %; N = 1826 mužů a 1866 žen

Manželské záměry

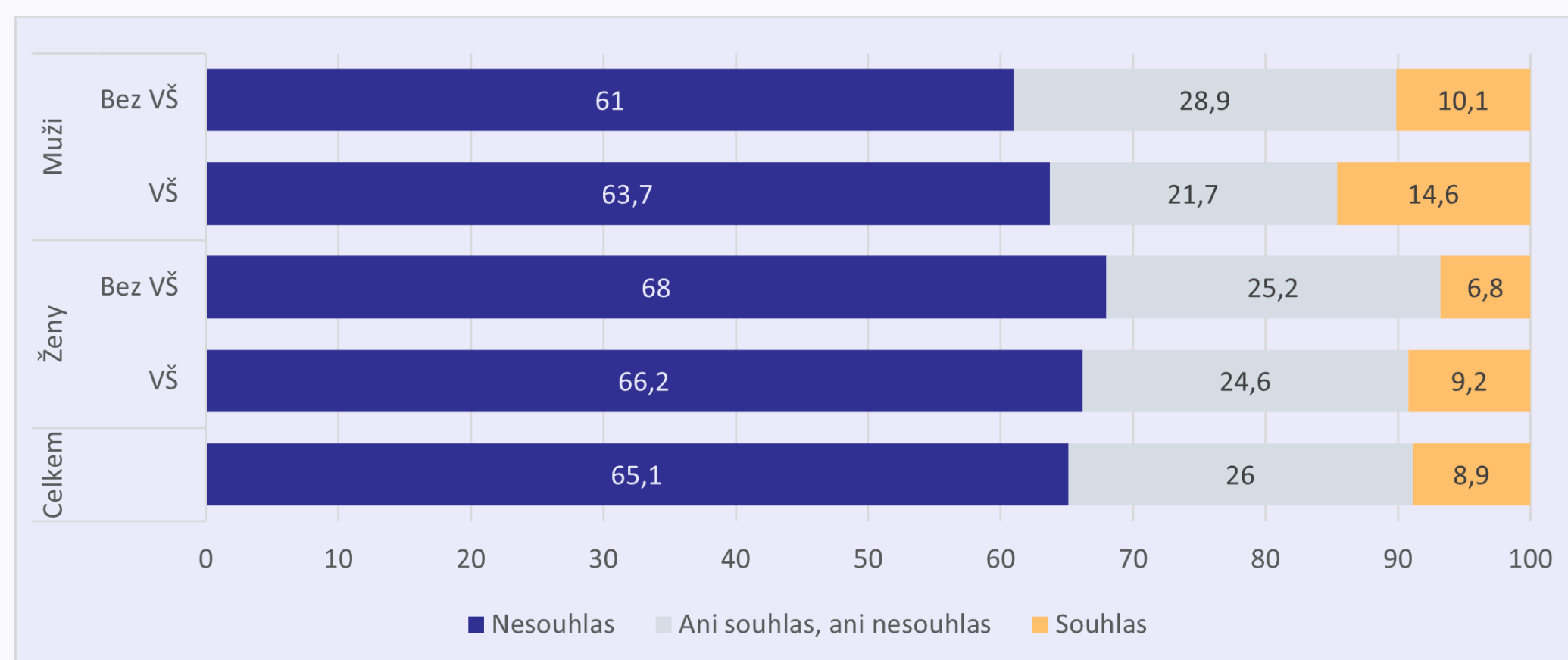
% respondentů, kteří si plánují svého partnera vzít, podle pohlaví a vzdělání:

N = 358 mužů a 349 žen

2020-2022

Postoj k manželství

Souhlas s výrokem „manželství je zastaralá instituce“ v %; N = 944 mužů a 1350 žen

Manželské záměry

% respondentů, kteří si plánují svého partnera vzít, podle pohlaví a vzdělání:

N = 349 mužů a 512 žen

Závěr

Postoj k manželství:

- V r. 2005 celkem 21,7 % lidí souhlasilo s výrokem „Manželství je zastaralá instituce“. V r. 2020-22 celkem 8,9 % lidí souhlasilo s tímto výrokem → **posun k pozitivnějšímu postoji k manželství.**
- **Pozitivnější postoj k manželství v r. 2020-22 může mít i vnější příčiny –** např. pandemie, ekonomická krize, období nejistoty → manželství může být viděno jako výhodné a jistoty přinášející.
- V r. 2005 ženy s VŠ nejvíce nesouhlasily, že manželství je zastaralá instituce. Muži bez VŠ naopak s tímto výrokiem nejvíce souhlasili.
- V r. 2020-22 byly vzdělanostní rozdíly menší, ale nejnegativnější postoj k manželství měli muži s VŠ.

Manželské záměry:

- **Krátkodobé záměry kohabituujících lidí se příliš nezměnily.**
- V r. 2005 45 % z nich plánovalo si (určitě nebo pravděpodobně) svého partnera do tří let vzít. Ve 2020-22 to bylo 42 % lidí.
- **Vzdělanostní rozdíly v záměrech se zvýšily.** Lidé s VŠ v r. 2020-22 ve větší míře plánovali sňatky než ti méně vzdělaní. Rozdíl je výrazný především u mužů. V r. 2005 nebyly téměř žádné vzdělanostní rozdíly v manželských záměrech.

E-mail: d.sladka@mail.muni.cz; Twitter: @Dominika_Sladka

MUNI

Výzkum je financován z projektu Grantové agentury ČR „Proměny vzdělanostní struktury a nová dynamika partnerství“ (GA23-07378S).

52. konference České demografické společnosti, 24.-26. května 2023, Hradec Králové

Reference:
Cherlin, A. J. (2020). Degrees of Change: An Assessment of the Deinstitucionalization of Marriage Thesis. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 62-80. <https://doi.org/10.1111/jomf.12605>
Kalmijn, M. (2013). The Educational Gradient in Marriage: A Comparison of 25 European Countries. *Demography*, 50(4), 1499-1520. <https://doi.org/10.1007/s13524-013-0229-x>
Van Bavel, J., Schwartz, C. R., & Esteve, A. (2018). The reversal of the gender gap in education and its consequences for family life. *Annual Review of Sociology*, 44, 341-360. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-073117-041215>